

het leenhof herhaaldelijk vernoemd in de charters van Kortenberg, uit de 13de en 14de eeuwen. Zo bijv. op 25 Mei 1265 (zie nr 2, Het leen bij het Vlierken). Andermaal is het *Aleidis*, echtgenote van *Hendrik Sterckx (Henrici dicti fortis)*, welke op 31 Mei 1318 voor de meier en de laten van de heren van Sint Servatius uit Maastricht verschijnt, om ten behoeve van *Jan de Lange (Johannis dicti Longi)* een half zister tarwe op te dragen. Deze heren van Sint-Servatius, zoa's blijkt uit een akte van 4 Maart 1379, waren de bezitters van het leenhof van Kelfs. Hun laten waren in 1318 *Wouter van Daelhem* en *Liedekin*, zoon van *Godevaard Spapen*. Op 15 December 1377 stelde *Gort Warijn* ten bate van het Godshuis van Kortenberg een pand wegens een rente van een mudde rogge; op 4 Maart kocht *Vrank Dallebaut* van dezelfde Gort Warijn, drie dagwand land « boven den prumeteerken ». Beide akten werden opgesteld voor de meier en de laten van Kelfs. Meier was *Jan van Boemale*; de laten, in 1377, heetten *Wouter Heylen* en *Jan Minninc*, zoon van Goesen; in 1379, *Jan van Lare* en *Vrank Dullebout*.

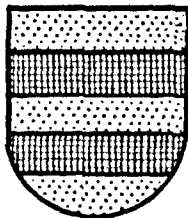
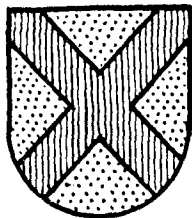
Fr. MAES.

Nieuwe gemeentewapens in Vlaams-Brabant

BERTEM. — *In goud een rood Sint-Andrieskruis* (Besluit van de Regent van 30 October 1946).

Bertem behoorde eertijds tot het uitgestrekte domein der heren van Heverlee.

Het oudste ons bekende zegel van de « meier en schepenen » van Bertem dagtekent uit het einde van de 14de eeuw en vertoont de beeltenis van de H. Petrus, vergezeld van het wapen van het geslacht van *Berthem*. Oorspronkelijk, immers, heeft het dorp toebehoord aan de abdij van Corbie, in Picardië, die genoemde heilige in haar zegel voerde. Ook de parochiekerk van Bertem is aan de prins der apostelen toegewijd.

BERTEM   KAGGEVINNE   VOSSEM

Enkele jaren later, namelijk in 1416 en in 1422, ontmoeten wij een ander schepenzegel waarop het wapen van de heren van Heverlee voorkomt. Aan dit zegel heeft het huidige gemeentewapen zijn ontstaan te danken.

KAGGEVINNE. — *In goud twee zwarte dwarsbalken* (Besluit van de Regent van 1 Februari 1947).

Kaggevinne was eertijds een goed van de heren van Diest. Deze voerden, zoals wij reeds weten (1), een gouden schild met twee zwarte balken, wapen dat aan de gemeente Kaggevinne toegekend werd.

Vermelden we hier nog dat de stad Diest niet het juiste wapen van haar vroegere heren heeft, daar de kleuren ervan gewijzigd werden. Het oorspronkelijke wapen is in het bezit van de gemeente Kaggevinne.

VOSSEM. — *In zilver een rode stappende vos op een groene grond* (Besluit van de Regent van 15 Januari 1948).

Voor het tijdelijke stond Vossem reeds eeuwen geleden onder Leeftaal en deelde in het lot van dit dorp.

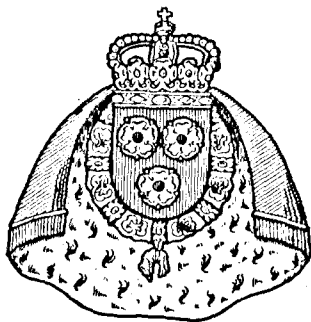
In 1271 worden, nochtans, schepenen van Vossem vermeld. In 1303-1304 bestond die schepenbank nog. Het zegel ervan is evenwel niet bekend.

Het wapen in 1948 aan de gemeente vergund behoort tot de klasse der sprekende blazoenen. Daarbij wordt algemeen aangenomen dat Vossem afgeleid is van « Vosheim », de woonplaats, het schuiloord der vossen.

DROGENBOS. — *In rood drie vijfbladerige gouden mispelbloemen, met rood doorboord; het schild omringd met de halsketen van het Gulden Vlies, alles geplaatst op een purperen mantel, gevoerd met hermelijn, geboord met goud en gedekt met de prinsenkroon van het Heilige Rijk* (Besluit van de Regent van 1 Februari 1947).

Oorspronkelijk was Drogenbos een domein van de familie Bertoud; later vormden kasteel en aanhorigheden een leen van de heerlijkheid Mechelen. Dit legt uit waarom op het oudst bekende zegel van Drogenbos (1295) het wapen met de drie palen van de Bertouders afgebeeld staat. Latere bezitters waren de geslachten Hertewyck en du Bois. Toen echter zegelden de schepenen niet met het wapen van hun heer, doch wel met de beeltenis van de H. Nikolaas, patroon der parochie.

In 1717 verkocht Jozef-Hyacinthe du Bois het vaderlijk erfgoed aan Maria-Henriette de Caretto, weduwe van graaf Filip-Karel Frans van Arenberg. De van Arenbergs, eigenaars van het prachtige domein van Edingen, waren de laatste bezitters van

DROGENBOS

(1) ESB., 1946, blz. 166.

Drogenbos. Hun blazoën, thans het wapen van de gemeente, prijkte op het zegel der schepenen van Drogenbos in de 18de eeuw.

KAPELLE-OP-DE-BOS. — *In zwart een gouden leeuw, genageld en getongd met rood. Het schild geplaatst vóór een gouden Sint-Niklaasbeeld (Besluit van de Regent van 30 October 1946).*

De vrijheid Kapelle-op-den-Bos bestond reeds in 1292. Ze verwierf weldra een zekere belangrijkheid en wordt vermeld in een verdrag tussen Jan I en de heren van Grimbergen.

**KAPELLEN-
OP-DEN-BOS**

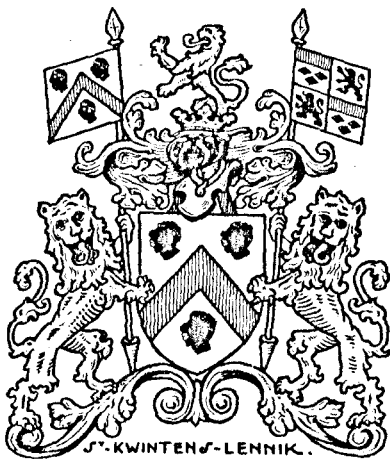
Haar zegel hangt aan verscheidene oorkonden waarmede, in de 14de eeuw, de politieke rechten der Brabanders werden vastgesteld, nl. de keure van Kortenberg in 1312, de Unie der steden van Brabant en Limburg in 1355 en, in 1422, het nieuwe door de Staten uitgevaardigde reglement.

Het zegel van de vrijheid vertoonde de H. Nikolaas, beschermheilige van het dorp, houdende het wapen van Brabant. Het handschrift luidde: *S. LIBERTATIS DE CAPELLA JUXTA RAMSDONC* (zegel van de vrijheid Kapelle bij Ramsdonk). Naar dit zegel werd het huidige gemeentewapen gevormd.

Sedert de eerste helft van de 12de eeuw was Kapelle-op-de-Bos de hoofdplaats van een meierij omvattende een tiental localiteiten.

SINT-KWINTENS-LENNIK. — *In zilver een rode keper, vergezeld van drie Morenkoppen, met rode hoofdwrong. Half aanzijende gekroonde helm. Helmteken: een uitkomende zwarte leeuw, met rood genageld en getongd. Dekkleden: zilver en zwart. Schildhouders: twee aanzijnde gouden leeuwen, houdende elk een banier, die van rechts met het wapen van het schild, die van links, gevierendeeld: 1 en 4, in zilver drie zwarte maliën en een rood schildhoofd; 2 en 3, in zilver een zwarte leeuw, met rood genageld en getongd (Besluit van de Regent van 23 Maart 1948).*

De dorpen Sint-Kwintens en Sint-Martens-Lennik behoorden eertijds tot het land van Gaasbeek. De machtige bezitters van dit domein heersten er echter niet alleen, ook de abdij van Nijvel beschikte er over zekere inkomsten. De rechten van de abdij werden evenwel stilaan opgeslorpt door de wereldlijke eigenaar, zonder nochtans helemaal te verdwijnen. Dit legt uit

waarom op het schepenzegel van Sint-Kwintens-Lennik in de 16de eeuw nog de beeltenis van de H. Gertrudis, stichtster van de abdij van Nijvel prijkt, naast die van de beschermheilige der parochie.

Bij de verbrokkeling van het land van Gaasbeek op het einde der 17de eeuw komen de dorpen Gaasbeek, de twee Lenniks, Vlezenbeek, Sint-Laureins-Berchem, Oudenaken en Elingen in handen van Jan-Pieter l'Escornet en Corneel de Man. l'Escornet behield slechts korte

tijd de baronie Gaasbeek. Op 30 December 1690 trad hij uit onverdeeltheid met zijn medekoper en liet hem de twee Lenniks over. In 1695 verkocht hij het overige van zijn goederen aan Louis-Alexander Schockaert, graaf van Tirimont die reeds Itterbeek, Dilbeek en Bodegem in zijn bezit had.

Het geslacht de Man bleef in het bezit van de heerlijkheid Lennik tot op het einde van het oude regime. Op dit tijdstip stond op het schepenzegel het wapen van dit geslacht afgebeeld, hetwelk thans aan de gemeente toegekend werd.

Waarom, echter, heeft men in het nieuwe gemeenteblazen, iedere herinnering aan de oudste schepenzegels wegge laten? De nevenornementen bij het schild — helm, kroon, schildhouders — zijn alleen van belang voor de familieheraldiek en behoren eigenlijk niet bij het gemeentewapen. Bij dit laatste had men, als schildhouder, een der beschermheiligen die op de oudste schepenzegels voorkwamen kunnen overnemen. Het had een herinnering te meer geweest aan het historisch verleden der gemeente.

VLEZENBEEK. — *In goud een blauwe dwarsbalk, van boven vergezeld van een zwarte adelaar. Kroon met dertien paarlen. Schildhouders : twee gouden griffioenen genageld en getongd met rood* (Besluit van de Regent van 18 November 1948).

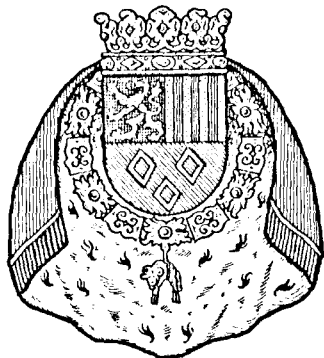
Wij zegden reeds (zie St-Kwintens-Lennik) dat Vlezenbeek eertijds deel uitmaakte van het land van Gaasbeek en dat het, na de verbrokkeling van dit domein, het eigendom werd van Louis-Alexander Schockaert, die aldus Itterbeek, Dilbeek, Bodegem, Gaasbeek, Vlezenbeek, Sint-Laureins-Berchem, Oudenaken en Elingen tot één domein verenigde. De laatste vier dorpen werden samengevoegd onder één schepenbank welke te Vlezenbeek zetelde. De schepenen zegelden met

het wapen van hun heer, welk wapen thans in het bezit is van de gemeente. Op een paar kleine bijzonderheden na, is dit bla-
zoen hetzelfde als dat van de gemeente Dilbeek, afgebeeld op
blz. 168 van de 29ste jaargang van « Eigen Schoon en De
Brabander » (1946).

WEERDE. — *Doorsneden* : 1. gedeeld, rechts, in zwart
een gouden leeuw, genageld en getongd met rood; links, in
goud drie rode palen; 2. in groen drie zilveren maliën. Het
schild omringd met de halsketen van het Gulden Vlies, het
geheel geplaatst op een rode mantel, gevoerd met hermelijn en
getopt met een kroon met vijf bladeren (Besluit van de Regent
van 17 Maart 1950).

Weerde stond vroeger onder het gezag van de schepenen
van het naburige Zemst.

In 1559 werd de hoge, middelbare en lage rechtsmacht
er verkocht aan Ferry de Glimes, heer van Grimbergen; het
domein kocht ze in 1613 terug om
ze in 1626 opnieuw aan de graaf
van Grimbergen te verpanden.

WEERDE

De adellijke familie van Glimes,
die haar naam dankt aan het dorp
in Waals Brabant dat zij lange
tijd in haar bezit had, voerde een
blauw schild bezaaid met gouden
blokjes en, over alles heen, een
zilveren schuinbalk.

Door het huwelijk van Jan IV
van Glimes en Joanna van Bouter-
sem, vrouwe van Bergen-op-
Zoom, kwam de familie in het bezit
van laatstgenoemde heerlijk-

heid. Sedertdien voert zij het wapen van Boutersem, met toe-
voeging van de Brabantse leeuw en noemt zich ook « van
Bergen ».

Op 20 Mei 1686 werd de heerlijkheid Grimbergen door
Karel II, koning van Spanje, tot prinsdom verheven ten gunste
van Filips Frans van Bergen, graaf van Grimbergen, baron
van Arquennes en Gaasbeek, heer van Zemst, Weerde en an-
dere plaatsen, Ridder van het Gulden Vlies. Zijn wapen werd
aan de gemeente Weerde toegekend.

J. MELKENBEECK.

Sint-Martens-Lennik gedurende de eerste oorlogen in de ongelukseeuw (1635-1684)

De eerste veldtocht der Fransen (1635-1656) bracht
reeds schulden mee voor St-Martens-Lennik. Men ontleende
op 10 Mei 1635 uit de handen van de drossaard van Cruycken-
bourg, Renatus de Heze, een som van 800 guldens om de